

TLAČOVÁ SPRÁVA

Podľa 75 % stavebných podnikov koronakríza ešte viac zhoršila zľú situáciu na trhu stavebných zákaziek; problémom je najmä stagnujúca verejná výstavba

Bratislava 12. 7. 2021

To je len jeden z hlavných záverov prieskumu o dopadoch koronakrízy na firmy a podnikateľov pôsobiacich v stavebníctve, ktorý v 2. kvartáli 2021 zrealizoval Inštitút stredoeurópskych štúdií IstroAnalytica pre Zväz stavebných podnikateľov Slovenska (ZSPS) a Slovenský živnostenský zväz (SZZ) na vzorke firiem a živnostníkov z tohto sektora.

„Je to práve stavebníctvo, ktoré svojim proti cyklickým pôsobením môže v čase krízy ako jedno z mála odvetví pôsobiť v ekonomike stabilizačne, pričom platí, že verejné stavebné investície môžu zásadne pomôcť revitalizácii ekonomiky štátu aj regiónov“, hovorí na margo výsledkov prieskumu prezident ZSPS Pavol Kováčik a pokračuje: *„Vysoká podpora týchto investícií v okolitých štátoch uvedené jednoznačne potvrdzuje. Ako sa vláde darí podpora investícií a stavebníctva na Slovensku, vypovedajú výsledky prieskumu. Mali by slúžiť aj ako východisko pre lepšie zvládnutie prípadnej ďalšej pandemickej vlny“.*

Nedostatok stavebných zákaziek, nielen v dôsledku koronakrízy, mal logický dopad na pokles tržieb stavebných spoločností participujúcich na prieskume. **Až 71 % stavebných subjektov** totiž uviedlo, že počas koronakrízy (za rok 2020) zaznamenal ich podnik pokles tržieb za vlastné produkty/služby v porovnaní s rokom 2019. V prípade viac ako polovice týchto subjektov (56 %) sa prepád tržieb pohyboval až na úrovni 21 a viac %, ďalšia necelá tretina zúčastnených firiem (27 %) uviedla medziročný pokles tržieb na úrovni 16 – 20 % a zvyšných 14 % subjektov poklesli tržby v roku 2020 oproti roku 2019 do 10 %.

Kvôli tejto zlej situácii sa tak prepúšťaniu počas koronakrízy nevyhli ani stavebné firmy. **47 % stavebných spoločností** v prieskume uviedlo, že v dôsledku koronakrízy museli prepúšťať počas roka 2020 a 27 % všetkých opýtaných prepúšťalo, resp. pripúšťalo prepúšťanie aj počas 1. polroka 2021. Priemerná miera poklesu zamestnanosti predstavovala u všetkých firiem z radov zamestnávateľov, ktoré sa zúčastnili prieskumu, takmer 25 %. Avšak u spoločností, ktoré museli v dôsledku koronakrízy v roku 2020 a/alebo v 1. polroku 2021 prepúšťať, dosiahla priemerná miera poklesu zamestnanosti až viac ako 52 %.

„Čím dlhšie pretrváva neistý pandemický vývoj, tým tvrdšie dopady zažívajú stavebné firmy. Obstarávatelia aj koneční spotrebitelia menej investujú a odkladajú rozhodnutia o investíciách do renovácií alebo stavebných úprav,“ konštatuje k výsledkom prieskumu Stanislav Čižmárik, prezident SZZ. *„Istú nádej vkladáme do budúcej realizácie projektov z plánu obnovy a odolnosti, nemožno však opomenúť dobu trvania samotnej prípravy projektov,“* dopĺňa S. Čižmárik.

Ako naznačujú ďalšie zistenia z prieskumu, **negatívne dopady koronakrízy na stavebné firmy nedokázala zvrátiť štátom ponúkaná pomoc v podobe rôznych schém.** Z odpovedí účastníkov prieskumu totiž vyplýva, že najmä **nedostupnosť štátnej pomoci kvôli nesplniteľným**

podmienkam, ktorú v prieskume uvádzali tak subjekty, ktoré sa o pomoc uchádzali, ako aj tie, ktoré sa o ňu rozhodli nakoniec nežiadať, ale aj administratívna zložitosť a komplikovanosť žiadostí o štátnu pomoc, neprehľadné, meniace sa a nejasné podmienky jej získania, či samotná nedostatočná výška štátnej pomoci a príliš dlhý čas jej vyplatenia nestáli mnohým stavebným firmám a podnikateľom za množstvo administratívy a potenciálne sankcie či kontroly.

Aj preto sa **v roku 2020 uchádzalo o pomoc zo schém Prvá pomoc, resp. Prvá pomoc PLUS iba 33 % stavebných firiem, aj keď na jar 2021** – najmä vplyvom závažnejšej a dlhšie trvajúcej 2. vlny pandémie koronavírusu a stagnujúcemu trhu so stavebnými zákazkami – **stúpil záujem o štátnu pomoc v rámci schémy Prvá pomoc PLUS PLUS zo strany stavebných podnikov na 52 %**. **Najmenší záujem prejavili stavebné firmy o rôzne iné štátne podporné opatrenia a úľavy** (najmä z dielne ministerstva financií, finančnej správy či ministerstva hospodárstva) – **nevyužilo ich až 73 % všetkých opýtaných**.

Na minimálnu účinnosť štátnej pomoci poukázali práve najmä podniky, ktoré niektorú zo štátnych podporných schém využili. **Až 72 % z nich totiž v prieskume označilo túto pomoc ako skôr, resp. úplne nedostatočnú**. Medzi žiadateľmi o štátnu pomoc sa pritom ocitli stavebné firmy, ktoré sa vplyvom pandémie koronavírusu ocitli vo vážnej kríze. **Podľa odpovedí viac ako polovica podnikov (53 %)**, ktoré využili aspoň jednu schému štátnej pomoci, totiž mala doterajšia koronakríza na ich podnikanie tak negatívne dopady, že **skôr, resp. určite ohrozili aj samotnú existenciu ich podniku**. Tieto firmy preto hodnotili **účinnosť štátnej pomoci ešte negatívnejšie – až 95 % z nich považovalo poskytnutú štátnu pomoc za úplne nedostatočnú**.

Nízka výška štátnej pomoci a dlhý čas jej vyplatenia primáli väčšinu stavebných podnikov k tomu, že pri udržaní finančnej kondície podniku počas koronakrízy sa spoliehali predovšetkým na vlastné zdroje. **Až 56 % podnikov v prieskume uviedlo**, že počas koronakrízy uhrádzali náklady na prevádzku a plnenie si povinností vyplývajúcich z podnikania hlavne **z vlastných finančných rezerv, resp. z aktuálnych tržieb podniku**. Ďalším najčastejším spôsobom úhrady nákladov podľa **29 % firiem boli aj pôžičky a dotácie majiteľov (akcionárov) podniku**. **Iba 17 % opýtaných v prieskume uviedlo**, že chod podniku počas koronakrízy sa im darilo udržať **aj vďaka rôznym formám štátnej pomoci**.

Avšak, kvôli stenčujúcim sa vlastným finančným zdrojom a nedostatku stavebných zákaziek počas doterajších vln koronakrízy **až 44 % stavebných spoločností zároveň odpovedalo**, že pri pretrvávajúcich negatívnych dopadoch koronakrízy **dokážu udržať svoje podnikanie najviac 1 rok**.

Prieskum o dopadoch koronakrízy na stavebný sektor poukazuje aj na ďalší významný fakt – stavebným podnikom by na zotavenie sa, a to nielen z koronakrízy, pomohli iné typy štátnych opatrení. **Takmer polovica zo všetkých respondentov (48 %) uviedla**, že **štát by stavbárom počas koronakrízy najviac pomohol**, ak by **skrátil lehoty splatnosti faktúr na 10, max. 14 dní**, a to aj napriek ťažkostiam s ich odsúhlasovaním. Druhou najčastejšie uvádzanou **pomocou zo strany štátu**, ktorú označila tiež **takmer polovica účastníkov prieskumu (46 %)**, bolo **udržanie či zlepšenie činnosti stavebných a ďalších úradov**, ktorých činnosť súvisí s povoľovaním stavieb, **aj počas koronakrízy**, aby nedochádzalo k zbytočným prieťahom v tomto procese.

Do TOP 10 opatrení, ktorými by štát podľa názorov stavebných firiem participujúcich na prieskume dokázal najlepšie podporiť stavebný sektor pri zotavovaní sa z koronakrízy, patrili najmä opatrenia, z ktorých **drvivá väčšina súvisela so stagnujúcou oblasťou verejnej výstavby** (detaily týchto návrhov viď. na str. 9 v priloženom Analytickom komentári).

„Pandémia naplno odhalila dlhodobé neriešené problémy v stavebnom sektore. Časy krízy sú príležitosťou na realizáciu pragmatických a moderných systémových zmien, aj dôvodom pre uľahčenie prístupu k finančným zdrojom na predfinancovanie zákaziek,“ zdôrazňuje S. Čižmárik.

Peter Helexa, výkonný riaditeľ inštitútu stredoeurópskych štúdií IstroAnalytica, k výsledkom prieskumu dodáva: „Na to, že štát mohol v čase koronakrízy pomôcť stavebnému sektoru aj inými opatreniami, napríklad tým, že by zrýchlil prípravu projektov vo verejnej výstavbe, resp. by v tejto oblasti podporil mestá a obce, sme spolu so Zväzom stavebných podnikateľov Slovenska poukázali ešte v decembri minulého roka. V tejto súvislosti mohla mnohé zdĺhavé procesy v obstarávaní verejných stavieb, či v stavebnom konaní v rámci ich povoľovania zrýchliť aj dobre pripravená novelizácia predmetnej legislatívy. Je preto iba na škodu, že v prípade návrhu novely zákona o verejnom obstarávaní, ako aj návrhov noviel zákona o výstavbe a zákona o územnom plánovaní musela vláda po množstve kritických pripomienok zo strany odbornej verejnosti pristúpiť k ich prepracovaniu“.

Podrobnejšie výsledky zrealizovaného prieskumu o dopadoch koronakrízy na firmy a podnikateľov v stavebníctve sú v priloženom Analytickom komentári k tlačovej správe.

KONTAKTY PRE MÉDIÁ

Inštitút IstroAnalytica

Peter Helexa
výkonný riaditeľ IstroAnalytica
email: peter.helexa@istroanalytica.org
mobil: +421 950 040 444
www.istroanalytica.org

Zväz stavebných podnikateľov Slovenska

Ing. Pavol Kováčik, PhD., MBA.
prezident Zväzu stavebných podnikateľov Slovenska
email: sekretariat@zsps.sk
mobil: +421 903 434 038
www.zsps.sk

Slovenský živnostenský zväz

Stanislav Čižmárik
prezident Slovenského živnostenského zväzu
email: sekretariat@szz.sk
mobil: +421 911 249 157
www.szz.sk